Työ- ja elinkeinoministeriö
Arbets- och näringsministeriet

LAUSUNTO
7.9.2022

Talousvaliokunta
Torstai 8.9.2022 klo 12.00

Asia: *K 2/2022 vp Hallituksen vuosikertomus 2021*
*Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain 4 § muuttaminen ja 8 §:n väliaikainen muuttaminen, HE 57/ 2020 vp – EV 47/2020 vp*

Lausunnossamme esitämme seuraavaa:

Eduskunta on edellyttänyt, että valtioneuvosto seuraa aktiivisesti ja tarkoin valtion erityisrahoitusyhtiön vastuiden kehitysuraa ja laatii talousvaliokunnalle selvityksen sekä tarvittaessa valmistelee lainsäädäntöön muutokset, joilla varmistetaan valtuuksien tarkoituksenmukainen taso ja kehityssuunta viimeistään syysistuntokaudella 2022.

Valtion erityisrahoitusyhtiön luotto-, takaus- ja pääomasijoitustoiminnasta annetun lain 8 §:n väliaikaisella muuttamisella korotettiin vuonna 2020 Finnvera Oyj:n kotimaan rahoituksen laina- ja takausvastuiden enimmäismäärä 4,2 miljardista eurosta 12 miljardiin euroon koronapandemian aiheuttaman äkillisen rahoituskysynnän kasvun takia. Laki tuli voimaan 1.6.2020. Tämän lisäksi vastuiden enimmäismäärän nostolla pyrittiin antamaan markkinoille tärkeää signaalia markkinoiden toiminnan jatkumisen edellytyksistä kriisistä huolimatta.

Lisärahoitusvaltuus on tarkoitettu käytettäväksi pääasiallisesti takauksiin pankkien ja muiden rahoittajien myöntämille luotoille. Takausten tarkoituksena on ollut helpottaa yritysten lainansaantia koronaviruksesta aiheutuvien poikkeusolojen ajan, jotta olojen normalisoituessa mahdollisimman moni sellainen yritys, jonka toiminta on ollut kannattavaa ennen koronapandemiaa, voisi jatkaa toimintaansa myös sen yli.

Työ- ja elinkeinoministeriö on seurannut aktiivisesti Finnveran vastuiden kehittymistä. Valtuuden noston tarkoituksena oli varmistaa Finnveran kyvykkyys vastata kriisiin, ja koronapandemian myötä Finnvera keskittyikin strategiassaan turvaamaan elinkelpoisten yritysten lainarahoituksen saatavuuden viennin rahoituksen toimintaedellytysten varmistamisen ohella. Kotimaan rahoituksen lainoja ja takauksia myönnettiin vuonna 2020 1,4 miljardia euroa ja vuonna 2021 vastaavasti 1,5 miljardia euroa. Tammi-kesäkuun 2022 välillä kotimaan rahoituksen lainoja ja takauksia myönnettiin 0,5 miljardia euroa. Rahoitus on edelleen koronapandemiaa edeltänyttä aikaa korkeammalla tasolla. Talouden näkymien epävarmuudesta johtuen Finnveran kotimaan rahoituskysyntä saattaa vuoden 2022 jälkipuoliskolla kohdistua pk-yritysten investointien sijaan enemmän käyttöpääomarahoitukseen. Pankeilla on aiempaa enemmän käytössään EU-rahoitusinstrumentteja, mikä voi pienentää Finnveran rahoituskysyntää.

Myönnetystä kotimaan rahoituksesta tammi-kesäkuun 2022 välillä 51 prosenttia kohdistui teollisuuteen (67 prosenttia, 1-6/2021), 23 prosenttia liike-elämän palveluihin (15 prosenttia) kauppa- ja kuluttajapalveluihin 19 prosenttia (10 prosenttia) ja matkailutoimialaan 6 prosenttia (6 prosenttia). Vuoden 2020 vastaavaan ajankohtaan verrattuna päätoimialojen osuudet kotimaan myönnetystä rahoituksesta pysyivät melko vastaavina kuin tammi-kesäkuussa 2022. Vuonna 2020 teollisuuden osuus oli hieman matalampi (41 prosenttia), kun taas matkailutoimialan osuus korkeampi (14 prosenttia).

Vuoden 2020 lopussa luotto- ja takaustappiositoumuksen piirissä oleva vastuukanta oli 2,5 miljardia euroa. Vastuukanta kasvoi vielä vuoden 2021 aikana 2,7 miljardiin euroon, mutta pieneni vuoden 2022 ensimmäisellä puolivuotiskaudella 2,4 miljardiin euroon (30.6.2022). Arviona on, että koronapandemiaa edeltänyt kotimaan lainojen ja takausten enimmäisvastuumäärä 4,2 miljardia euroa on riittävä.

Valtio korvaa voimassa olevan luotto- ja takaustappiositoumuksen mukaan luotto- ja takaustappioiden enimmäismäärästä 80 prosentin osuuden sen jälkeen, kun tappio on kirjattu yhtiön tilinpäätökseen tai puolivuotiskatsaukseen. Valtion korvaama luotto- ja takaustappioiden enimmäismäärä korotettiin 50 prosentista 80 prosenttiin keväällä 2020 koronapandemian johdosta. Vuonna 2020 valtion maksama korvaus oli yhteensä noin 22 miljoonaa euroa (vuonna 2019 18 miljoonaa euroa), ja vuonna 2021 yhteensä noin 35 miljoonaa euroa. Vuonna 2022 valtion korvaus Finnveralle luotto- ja takaustappioista on yhteensä noin 36,5 miljoonaa euroa. Toistaiseksi näyttää siltä, että koronapandemia ei aiheuttanut merkittävissä määrin pk-yritysten konkurssien määrän kasvua Tähän on vaikuttanut myös muut valtion tukitoimet, kuten erilaiset tuet ja rahoitusjärjestelyt, kuten lyhennysvapaat.

Nykyinen voimassa oleva luotto- ja takaustappiositoumus on voimassa 31.12.2022 saakka. Työ- ja elinkeinoministeriö valmistelee luotto- ja takaustappiositoumuksen korvausosuuden enimmäismäärää koskevan muutoksen syysistuntokauden 2022 aikana. Alustavasti tarkoituksena on palauttaa valtion korvausosuus 50 prosenttiin vuoden 2023 alusta lukien. Sitoumuksen korvausosuuden palauttamisen koronapandemiaa edeltävälle tasolle puoltaa Finnveran kotimaan rahoituksen hyvä vakavaraisuus (26,5 % 30.6.2022 ja 23,9 % 31.12.2021). Valtio on omistajana asettanut Finnvera-konsernin kotimaan toiminnan vakavaraisuuden vähimmäistavoitteeksi 15 prosenttia.

Finnveran kotimaan lainojen- ja takausten vastuukanta on edellä kuvatun mukaisesti kasvanut korona-aikana arvioitua maltillisemmin. Vuonna 2020 lainoja ja takauksia myönnettiin hallituksen esityksessä arvioitua varovaista skenaariota vähemmän. Koronan aiheuttamien vaikutusten arvioiminen on erittäin haastavaa, ja lisäksi muut viime aikaiset geopoliittiset ja taloudelliset epävarmuustekijät, kuten esimerkiksi Ukrainan tilanne, voivat vaikuttaa kielteisesti suomalaisten yritysten toimintaedellytyksiin sekä markkinaehtoisen rahoituksen saatavuuteen. Työ- ja elinkeinoministeriö toteaa, että kotimaan rahoituksen enimmäismäärän taso on tällä hetkellä arvioituna tarkoituksenmukaista palauttaa aiemmalle 4,2 miljardin euron tasolle. Kuitenkin vallitsevasta epävarmuudesta johtuen työ- ja elinkeinoministeriö ei vielä syysistuntokaudella 2022 ala valmistelemaan lainsäädäntöön muutoksia Finnveran kotimaan rahoituksen valtuuden muuttamiseksi, vaan tarkastelee tarkoituksenmukaista tasoa uudelleen syysistuntokauden 2023 aikana.

Julia Mustonen
Erityisasiantuntija